

Én ud af tre pattegrise i den danske økologiske svineproduktion dør før fravæning. Den meget høje pattegrisedødelighed er en væsentlig barriere for at opnå en højere vækstrate i økologisk svineproduktion. Dødeligheden antages at være relateret til fødsel af flere grise, end soen kan passe, og grise som samtidig er små og svage. Det anvendte avlsmateriale synes mindre egnet til økologisk produktion, hvor soen farer i svært tilgængelige hytter, har lange laktationer, og hvor det er svært at håndtere overskydende grise i et kuld.

Undersøgelsesområde

VIPiglets har undersøgt:

- Hvad dødsårsagen er hos pattegrise
- Om et økologisk avlsmål kan afhjælpe høj dødelighed
- Om brug af en alternativ genotype er en reel mulighed
- Hvordan hyttens indeklima kan forbedres
- Hvad betydningen er af hyttedesign

Reduceret pattegrisedødelighed

Organic RDD 2-projektet VIPiglets har undersøgt, hvorfor pattegrisedødeligheden er så høj, og hvordan den kan reduceres.

Arbejdet er gennemført ved 1) at identificere risikofaktorer for pattegrisedødelighed relateret til so og pattegrise; 2) beregne betydningen af at et særligt økologisk avlsmål specifikt rettet mod fødsel af færre og mere robuste grise samt undersøge moderegenskaber hos en alternativ genotype; og 3) undersøge hvordan faringsovervågning og sikring af et bedre nærklima for søer og pattegrise under faring påvirker overlevelse og vækst, samt identificere de hytter, der bedst tilgodeser muligheden for at udnytte den forbedrede praksis.

VIPiglets undersøgelser viser, at pattegrisene hovedsageligt er døde under fødsel og ihjellægning. Risikoen for at dø stiger med soens alder, når huld er afvigende fra middel huld, når det er varmt om sommeren - og når grisene er født i store kuld. Størstedelen af de døde grise er undervægtige; dog lægges en del større grise også ihjel.

Behov for en ny so-linje

I øjeblikket er den økologiske svineproduktion i Danmark primært baseret på søer, der er meget frugtbare og leverer mange grise. Et økologisk avlsindeks baseret på den eksisterende genotype giver en begrænset avlsfremgang på de ønskede egenskaber, fordi avlsmålet er defineret i forhold til konventionel produktion.

VIPiglets har undersøgt de økologiske svineproducenters holdninger til avlsmålene, og det har vist sig, at høj kuld-størrelse ved fravæning hos søerne prioriteres højt. Men, store kuld anses kun som positivt, hvis soen også kan passe grisene, så der er en lav dødelighed. Introduktionen af en alternativ genotype viste et klart potentiale i forhold til at opnå robuste og livskraftige grise. Desuden fandt VIPiglets en signifikant højere kødprocent – særligt ved de højere slagtevægte - hos afkom fra Topigs Norsvin end hos Danbred. Sammenligningen var baseret på data fra 22 Danbred (LY) og 25 Topigs Norsvin (TN70 linje) moderdyr med afkom i 1. og 2. læg.

Langt faringsforløb svækker pattegrisene

VIPiglets fandt, at lange faringer forekommer og er forbundet med øget risiko for dødfødte grise og for tidlig død. Søernes adfærd efter faring var dog ikke påvirket negativt ved lange faringer, så den øgede risiko for tidlig død skyldes sandsynligvis, at grisene svækkes af et langt faringsforløb. Derfor vil hjælp til svage grise lige efter faring sandsynligvis bidrage til en lavere dødelighed.

Regulering af hytteklima

Fire økologiske svinebesætninger har deltaget i forsøget om hytteklima. I forsøgene blev temperatur og luftfugtighed målt i traditionelle A-hytter og udenfor på marken. Foruden disse data har hver besætning noteret informationer om hver enkelt sos produktionsresultater og om de grise, der dør før fravæning.

Forsøgene viste, at hyttens temperatur kan blive for høj for søerne særligt omkring faring. Høje temperaturer øger risikoen for dødsfaldsler og kan varmebelastte søerne. Derfor er det vigtigt at sikre et bedre hytteklima omkring faring. Dette kan gøres ved at sikre god isolering, god ventilation, samt skygge og kalkning i sommermånederne. Søerne kan også gives adgang til skygge ved at plante træer. Projektet fandt, at søerne opsøger træerne og bruger dem til at hvile i, når det er varmt. Træerne bidrager dermed til bedre velfærd, men de kan dog ikke erstatte sølebad.

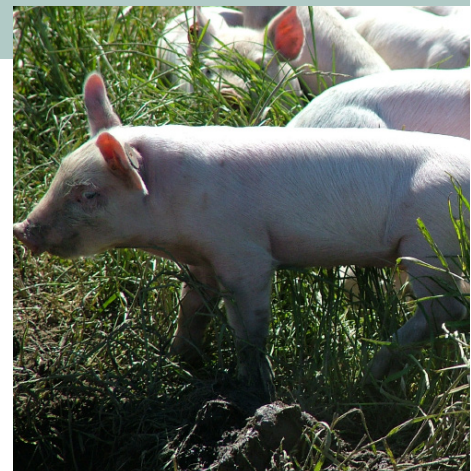
VIPiglets ud fra et stakeholderperspektiv

I sommeren 2017 købte vi 30 Topigs Norsvin, efter vi blev anbefalet at afprøve det; og i sommeren 2018 skiftede vi helt over til kun at bruge Topigs Norsvin. Når vi kommer ud i en hytte efter en faring, så er det første, vi ser, at grisene er betydeligt større og mere robuste - og så er der færre af dem. Tidligere så vi, at de andre søer måske fik 25 grise, hvilket simpelthen er for mange. Vi oplever, at Topigs søerne har et meget roligt gemyt, og de tager sig rigtig godt af pattegrisene. Så det kan helt klart anbefales at bruge den her genotype og købe nogle gode polte ind.

Torben Langer, landmand, driver familielandbruget Granly

Robuste og tungere økologiske pattegrise

- VIPiglets

Resultaternes betydning for økologisk svineproduktion

VIPiglets undersøgelser og resultater har medført et øget fokus på, hvordan problemer med høj pattegrisedødelighed kan løses, og projektet har peget på tiltag, der direkte kan tages i anvendelse af de økologiske grise producenter.

Behov for mere viden

Der er fremadrettet behov for at forske mere i brug af alternative genotyper, der i højere grad er målrettet livet på friland og de krav, der stilles i den økologiske produktion. Samtidig er der behov for at forske i metoder til faringsovervågning og at lave en målrettet indsats mod små svage grise ved fødsel. Det kræver videreudvikling af fremtidens farehytter til friland, så den matcher de managementkrav, der stilles af en højproduktiv genotype, som sandsynligvis også vil blive brugt for at bevare produktionsformens konkurrencedygtighed.

Projektet VIPiglets er en del af Organic RDD 2-programmet, som koordineres af ICROFS (Internationalt Center for Forskning i Økologisk Jordbrug og Fødevarer-systemer). Projektet har fået tilskud fra Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram (GUDP) under Miljø- og Fødevareministeriet.

Læs mere

Besøg projektets hjemmeside: <http://icrofs.dk/forskning/dansk-forskning/organic-rdd-2/vipiglets/>
Find publikation i Organic Eprints: <http://orgprints.org/view/projects/vipiglets.type.html>

Projektleder

Lene Juul Pedersen,
Institut for Husdyrvidenskab, Aarhus Universitet
Tlf: 87 15 79 07
Email: lene.juulpedersen@agrsci.dk

